

3

Aš pati savo jėgomis susikūriau tobulą gyvenimą Londone. Turiu butą, kuris puikiai tenkina mano dabartinius poreikius, darbą, kuris atitinka mano gebėjimus, galiu nesunkiai pasiekti kultūrinius objektus. Aš kontroliuoju visus savo gyvenimo aspektus, išskyrus darbo valandas. Iki šiol turėjau ir žmogų, kurį santykinai būtų buvę galima pavadinti „partneriu“. Santykiai buvo patogūs mums abiem, pagrįsti aiškiu susitarimu. Jie tenkindavo fizinio intymumo su priešingos lyties atstovu poreikį, tačiau buvo neįpareigojantys – mudu nesiekėme emocinio pelno. Vos tik sužinojau, kad atsitiktinumas, lemtis arba lemtinga nesėkmė – kaip pavadinsi, taip nepagadinsi, – pastatė mane į nepatogią padėtį, nedelsdama lioviausi su juo bendravusi. Neleisiu, kad į mano pasaulį įsiskverbėtų dar daugiau netikėtumų, nors toks teiginys gana ironiškas, turint omenyje dabartines aplinkybes.

Vos tik taksi automobilis pajudėjo iš Naujosios gatvės ir įsuko į Blektorno kelią, mane apėmė pažįstamas nerimas, kokį jaučiu kas kart sugrįžusi namo. Galbūt šį jausmą kelia bemaž patologinė gyvenimo provincijoje baimė, apgaulingas tokio gyvenimo saugumas

ir uždarumas, susitelkimas vien į kasdienybę? O gal baimę kelia su gimtosiomis vietomis susiję praeities prisiminimai, kuriuos mieliau būčiau pamiršusi? Pamažu mane apima siaubas, kad gyvenimas Londone, kurį taip kruopščiai ir atkakliai kūriau, tėra nelaimingos mergaitės sapnas, iš kurio netrukus pabusiū. Kaip iracionalu.

Žiūrėdama pro automobilio langą į pažįstamus vaizdus, mintimis nusikėliau į praėjusias Velykas. Tąkart atvažiavau į Birmingamą pas mamą pagurkšnoti tradicinės sekmadienio arbatėlės, prie kurios ji visuomet patiekdavo sumuštinį su kumpiu, vaisių salotų ir biskvitinį pyragą. Nenoromis sutikau kitą dieną kartu su ja apsilankyti bažnyčioje. Kiek prisimenu savo mamą, anksčiau ji neišpažino jokios religijos, tačiau pastaruosius porą metų lankėsi Šv. Stepono bažnyčioje, pro kurią vaikystėje esu praėjusi šimtus kartų. Turbūt tie du insultai privertė ją susimąstyti apie mirtį ir suvesti sąskaitas su Dievu. Arba ji buvo beprarandanti protą ir tapo imlesnė kitų įtakai. Margareta ir Stenas jau seniai stengėsi ją įvilioti pro Šv. Stepono bažnyčios duris, turbūt dar nuo tada, kai apsigyveno jos kaimynystėje.

– Tau patiks, Siuzana, – patikino mama, vilkdamasi palaikį lelijų spalvos nertinį, paskui iš virtuvinio stalčiaus stalo ištraukė švarią nosinaitę. – Pirmą kartą aš irgi jaudinausi, bet vos tik įžengiau vidun, pasijutau kaip namie. Iškart prisiminiau, kaip eidavau į bažnyčią, kai buvau vaikas. Pamatysi, tu irgi taip pasijusi.

– Gal pamiršai, kad vaikystėje aš niekada nevaikščiojau į bažnyčią? – atsakiau ir nuėjau į koridorių pasiimti švarko, kabančio ant kabluko prie durų. – Jūs mūsų nesivesdavote. Abu su tėčiu buvote ateistai. Ar ne Biblijoje sakoma „Ką pasėsi, tą ir pjausi“?

Mama irgi atėjo į koridorių, rausdamasi rankinėje ir ieškodama raktų. Aš pamačiau juos ant staliuko prie durų ir padaviau jai.

– Esu tikra, kad buvau tavo nusivedusi vaikystėje. Ir aš niekada nebuvau ateistė, Siuzana. Gal tavo tėvas ir buvo, bet aš – ne. Aš

visada tikėjau Dievą, bet gyvenimas sudėliojo kitaip, vis atsirasdavo svarbesnių darbų, nei nueiti į bažnyčią. Ką gali žinoti, gal ir tavo tėvui būtų buvę lengviau, jei būtų bent kuo nors tikėjęs. Ką gi, džiaugiuosi, kad eisim kartu. Niekaip neįkalbu Tedžio* mane palydėti.

– Nesistebiu. Jis nesikelia iš lovos anksčiau nei vidurdienį. Ir niekada nebuvo labai dvasingas. Mama, ar nieko nepamiršai? – paklausiau laikydama jos paltą kaip padavėja restorane.

Ji sugrįžo nuo laukujų durų ir atkišo rankas, leisdama ją apvilkti.

– Jis mąsto daug rimčiau, nei tau atrodo, Siuzana. Jis labai jautrus. Tikėjimas gali labai padėti, kai žmogui neramu arba jis kenčia. Tikėjimas gali suteikti jėgų.

– Vieninteliai dalykai, kurie kankina Edvardą, yra ūminė tinginystė ir nemokšiškumas, – pasakiau sekdamą paskui mamą.

– Klausyk, Siuzana, – ji stabtelėjo vidury skalda grįsto tako ir atsigręžė į mane. – Tedis neapsieina be pagalbos. Jeigu man kas nors atsitiktų, noriu, jog tu juo pasirūpintum ir prižiūrėtum, kad nepasuktų klystkeliais.

– Jam keturiasdešimt treji, suaugęs vyras. Jam nereikia, kad vyresnė sesuo jį prižiūrėtų. Be to, jis niekada neklauso mano patarimų ir elgiasi kaip panorėjęs. Mano manymu, pats nežino, ko nori, bet jeigu jam tai patinka, ką aš galiu padaryti? Jam viskas gerai, jis neliūdi dėl tuščiai švaistomo laiko.

Uždariau raitytus kaldintos geležies vartelius ir nužingsniavo me Blektorno keliu pro tvarkingus sublokuotus septintajame dešimtmetyje iškilusius namus ir keletą pavienių namukų.

Mano mama ėmė atsilikti.

– Jis ne toks kaip tu, Siuzana, – pasakė patylėjusi. – Tu visada buvai protinga, viską darei pati. Aš nė karto dėl tavęs nesijaudinau.

* Tedis – mažybėnė Edvardo vardo forma. (Čia ir toliau – vert. past.)

O Tedis meniškios prigimties, visai kaip tėvas. Menkiausia smulkmena gali išmušti jį iš vėžių.

Priėjome nedidelę bažnyčią prie Blektorno ir pagrindinės gatvės sankryžos. Margareta su Stenu jau tykojo mūsų po bažnyčios portiku ir pamatę entuziastingai pamojavo.

– Su šventomis Velykomis, Patricija, – išsišiepė abu ir vienas po kito pabučiavo mano mamą į papudruotus skruostus.

– Su šventomis Velykomis, Siuzana, – eidama artyn mane pasveikino Margareta.

Aš žingtelėjau atatupsta ir ištiesiau ranką.

Kai įžengėme į bažnyčią, buvau apipilta klausimais apie gyvenimą Londone. Gerai, kad netrukus prasidės pamaldos, be to, kai sėdomės, spėjau užlįsti priešais mamą, kad ji kaip gyvas skydas saugotų mane nuo atkakliosios Margaretos. Pamaldos praėjo stebėtinai ramiai: giesmės skambėjo linksmai, vikaras kalbėjo be užuolankų, o svarbiausia, viskas baigėsi labai greitai. Paskui Margareta su Stenu paėjėjo gatve su mumis, ir ta pusė mylios man virto dešimčia mylių. Margareta ir mano mama leidosi į nuobodų pakalbį apie tai, kuri bulvių rūšis tinkamiausia kepti orkaitėje, o Stenas pasidalijo su manimi savo problemomis, kurias jam kelia naujasis vandens šildytuvas. Kai atsisveikinome ir mama pasuko namo, Margareta sučiupo mane už rankos.

– Ką manai apie savo mamą? Mes truputį sunerimę dėl jos, – ištarė patyliukais. – Atrodo, ji darosi vis užmaršesnė. Kartais pamiršta, apie ką kalbėjome, neprisimena susitarimų.

Manęs nestebino, kad mama neprisimena to, ką jai kalbėjo Margareta ir Stenas; vargu ar jų pokalbių temas galėtum pavadinti intriguojančiomis. O polinkis užmiršti susitarimus su jais – veikiausiai nenoras susitikti. Beje, ir pati mačiau, kad mama labiau išsiblaškiusi nei paprastai, bet neketinau to aptarinėti su kaimynais.

– Aš nieko nepastebėjau. Gal jūs *patys* ši bei tą užmirštate?

Aš iškečiau sekmadieninių kepsnių, o mama padengė stalą. Kaip visada, Edvardas kažkur prašapo visam savaitgaliui – arba, kaip manė mama, gavo pasiūlymą, kurio nemandagu atsisakyti, – todėl tąkart valgėme dviese. Kol pietavome, mama man papasakojo apie naują jai labai patinkančią trinkelėmis išgrįstą prievąžą prie dvidešimt penktu numerio pažymėto namo ir apie aštuoniolikto namo gyventojų elgesį, kuris jai nepatinka. Paskui aš suploviau indus, o mama juos iššluostė. Netrukus po to išsikviečiau taksi. Automobilis atvažiavo greičiau, nei tikėjaisi. Paskubomis pakštelėjau mamą į skruostą ir išskubėjau takeliu. Pasirodo, tai buvo paskutinis kartas, kai mačiau ją gyvą. Prisimenu vaizdą, kaip ji pasilenkusi pakelia nuo slenksčio šokoladuko popierėlį, atpūstą vėjo.

Svarsčiau, spustelėti durų skambutį ar atsirakinti duris pačiai. Kai mama dar buvo gyva, iš pradžių iš mandagumo paskambindavau skambučiu, pati duris atsirakindavau tik tada, kai ji triūsavo sode ar būdavo užsiėmusi kuo kitu. Tačiau spustelėti skambutį dabar, kai jos nebėra, reikštų pripažinti tai, ko dar nesu pasirengusi pripažinti. Taigi atrakinau duris. Įėjusią mane pasitiko iš virtuvės aidinti muzika, leidžiama tokiu garsu, kokio šitie namai nebuvo girdėję mamai esant gyvai. Atpažinau studentavimo laikais populiarią dainą „The Clash“, ją garsiai traukė „London Calling“. Atidariau virtuvės duris, tikėdamasi akis į akį pasikalbėti su Edvardu dėl mamos testamentu, bet sutrikau išvydusi vyrą, pasilenkusį virš „iPad“ planšetės, visiškai nuoga, tik su siauru baltu rankšluostėliu ant strėnų. Vyras siūbavo į šonus ir mosavo į muzikos taktą. Pusilgiai plaukai, siekiantys smakrą, buvo šlapi ir prilipę prie veido, todėl nesupratau, kas jis toks. Pasielgiau taip, kaip bet kas būtų pasielgęs tokioje situacijoje – garsiai atsikrenkščiau. Vyras krūptelėjo, atsitiesė ir atsigręžęs pažvelgė į mane tokiu žvilgsniu, lyg būčiau užklupusi jį nusikaltimo vietoje.

Jam atsitiesus nustebau pamačiusi, koks jis aukštas. Kai kurioms moterims patinka aukšti vyrai, bet, mano manymu, ūgis, viršijantis šešias pėdas*, yra per didelis ir be reikalo atkreipia aplinkinių dėmesį. Taip pat pastebėjau, kad jo kūnas per daug raumeningas lieknam žmogui. Žinau, kad tvirtą raumenyną galima vadinti teigiamu bruožu, bet jei paklaustumėte, ką manau *aš*, atsakyčiau, kad tai tik įrodymas, jog žmogus skiria per daug laiko savo kūno puoselėjimui ir per mažai – proto mankštai. Odos spalva išdavė, kad jis neseniai iššvaistė daugybę laiko gulinėdamas paplūdimyje. Ryškiausias jo veido bruožas buvo ilga tiesi nosis; aplink akis buvo susimetusios raukšlėlės, kurias įprastai vadinam juoko raukšlėmis – turbūt nuolat markstosi prieš saulę. Ūmai dingtelėjo, kad esu kažkur jį mačiusi.

Jis suprato, kas esu, ir atsipalaidavo.

– Labas, Siuze. Užjaučiu dėl mamos, ji buvo labai miela moteris, tiesiog šventoji. Edas išvažiavo į parduotuvę. Pasiūlyčiau arbatos, bet baigėsi pienas, – pasakė nusibraukdamas nuo veido plaukus. Vėpsojo į mane be jokios graužaties, kad šeiminkauja ką tik mirusios moters namuose. – Beje, atsiprašau, kad esu pusnuogis. Ką tik grįžau iš darbo.

– Tu turbūt Robas. Mudu nepažįstami?

– Pažįstami, jau buvome susitikę, matėmės net kelis kartus, kai draugavai su Filu. Žinai, prieš tą nelaimingą atsitikimą. Bet praėjo daug metų ir turbūt užmiršai mane. – Jis paėmė arbatinuką ir prileido vandens iš čiaupo. – Mačiau, yra vaisinės arbatos. Gal norėtum?

– Žinau, ką mano mama laiko savo spintelėse. Pati užsiplikysiu arbatos, kai užvirs vanduo, nesivargink.

– Žinoma, kaip tau patogiau, Siuze.

* Apie 1,8 metro.

– Prašau nevadinti manęs Siuze. Aš Siuzana. Edvardas vadina Siuze mane erzindamas.

– A, aišku.

Turbūt suprantate, kaip pasijutau pirmą kartą po mamos mirties sugrįžusi į jos namus – savo vaikystės namus – ir radusi čia šeimininkaujantį neprašytą svečią. Ne tik neprašytą, bet dar ir užimantį dvigubai daugiau vietos, nei leidžia mandagumas. Atsiprašiusi nuėjau į svetainę. Mano mama mirė vos prieš savaitę, bet svetainė nebebuvo panaši į skrupulingos senyvos moters svetainę – ji atrodė taip, lyg joje kas vakarą lėbautų gauja apsileidusių studentų. Klasikinės dryžuotos užuolaidos, kaip visada, lango šonuose perrištos juostele su kutais, buvo pusiau užtrauktos, lyg kažkam būtų pritrūkę jėgų atitraukti jas iki galo. Pagalvėlės ant rusvai žalsvos sofos nebuvo nei išskedentos, nei išdėliotos vienodais atstumais, ne, jos buvo sumestos viename gale ir plokščios – akivaizdu, kad naudotos kaip pagalvės naktį. Ant kilimo mėtėsi laikraščiai, ant raudonmedžio kavos staliuko žibėjo gausybė ratilų nuo alaus skardinių. Tačiau paskutinis lašas, perpildęs mano kantrybės taurę, buvo peleninė – gintaro spalvos stiklinė peleninė, kuria, pamenu, naudodavosi tėvas, – dabar joje pūsojo kalnelis ne tik paprastų cigarečių nuorūkų, bet ir suktinukų.

Man bestovint ir bespoksant į kiaulide paverstą kambarį, prie manęs priėjo Robas, apsisiautęs chalatu.

– Aš tuoj aptvarkysiu, – pasakė rinkdamas laikraščius, skardines ir mesdamas viską į šiukšlių maišą. Į jį iškratė ir peleninę.

– Būčiau dėkinga, jei nerūkytum mano motinos namuose, – ištariau, iš paskutiniųjų stengdamasi kalbėti ramiai. – Ji bjaurėjosi cigaretėmis, negalėdavo net būti arti rūkančio žmogaus. Mama labai didžiavosi savo namais, o dabar pažiūrėk, kuo jie virto.

– Šiaip jau aš nerūkau, tik kartais užtraukiu... Vakar truputį pavakarojom, žiūrėjom siaubo filmą, paskui aš visą rytą buvau darbe, taigi...

Mane siutino sujaukto kambario vaizdas ir nervino tai, kad kalbuosi ne su Edvardu, o su jo draugu, todėl žodžio netarusi išėjau iš svetainės, griebiau lagaminą ir užlipau laiptais į antrą aukštą. Mamos kambario durys buvo atdaros ir pro jas sklido pažįstami kvapai: kamparo, levandų maišeliuose ir pakalnučių kvapo tualetinio vandens aromatai. Laimei, patalynė buvo nuimta nuo lovos, bet visa kita kambaryje atrodė lygiai kaip tą naktį, kai mama mirė. Ant naktinio staliuko tebestovėjo puspilnė stiklinė vandens, šalia gulėjo mamos dėžutė su vaistais, žurnalas apie gamtą ir jos skaitymo akiniai.

Man ėmė svaigti galva, tad prisėdau ant pinto fotelio kraštelio, ant kurio atlošo lyg išnara tebekabojo rausvas pūkuotas mamos chalatas. Kambarys buvo apstatytas šešių dalių baldų komplektu, pagamintu iš klevo; mama labai juo didžiavosi. Pamenu, ji pasakojo, kad septintajame dešimtmetyje komplektas atsiėjo daugiau nei trejetą tėvo mėnesinių algų. Ant kosmetinio staliuko stovėjo mūsų šeimos nuotrauka sidabriniuose rėmeliuose: visi keturi pozavome parodoje prie kažkokio variklio. Priėjusi paėmiau nuotrauką į rankas. Čia man devyneri, vadinasi, Edvardui maždaug septyneri. Tėvai stovi centre, aš laikau tėtį už rankos, o Edvardas įsikibęs į mamą. Visi šypsomės kaip normali darni šeima.

Pastačiau nuotrauką atgal ant staliuko, šalia dubenėlio su kvapniomis džiovintomis gėlėmis, ir lėtai priėjau prie erkerio lango. Praskleidusi užuolaidą pamačiau, kad prie namo artėja, paskui į prievazą įsuka mamos „Volkswagen Polo“. Tą akimirką išsigandau, kad mama užtiks mane šniukštinejančią jos kambaryje, bet prisiminiau, jog taip niekada nebeatitiks.

Man bežiūrint pro langą, iš automobilio išlipo Edvardas, pasiražė, timpltelėjo aukštyn juodus džinsus, nuo galinės sėdynės paėmė savo mėgstamiausią juodą odinį švarką. Buvo matyti, kad brolis nesiskutęs gerą savaitę ir, be abejo, nesišukavęs plaukų. O kam? Jis buvo liesesnis už Robą ir gerokai žemesnis, o jo stilius – „slidus tipelis“. Kai kurioms moterims tai patinka, iki kol artimiau su juo susipažįsta. Edvardas atidarė bagažinę, išėmė porą maišų su maistu; pajutęs, kad yra stebimas, pakėlė akis, pažvelgė į langą ir mostelėjo man, lyg atiduodamas pagarbą. Aš paleidau užuolaidą.

Kai atėjau į virtuvę, Edvardas pasilenkęs prie šaldytuvo krovė į jį pirkinius, o Robas, vilkintis džinsais ir marškinėliais, stovėjo atsišliejęs į plautuvę. Kažkuris buvo spėjęs pakeisti kompaktinį diską, ir dabar ausį režė šiulaikinis džiazas. Edvardas atsitiesė, susuko plastikinius maišelius ir nusviedė į kampą prie šiukšlių dėžės.

– Labas, Siuze, prastai atrodo. Jau įsikūrei? – kreipėsi į mane.

– Čia būti turiu tokią pat teisę kaip ir tu.

– Kas per jautrumas! Taigi nesakiau, kad neturi.

Aš priėjau prie arbatinuko, užvirinau vandenį ir užsiplikiau pipirmėčių arbatos.

– Edvardai, mudviem reikia pasikalbėti. Akis į akį.

– Gal man išeiti? – paklausė Robas.

– Ne, niekur neik. Nenoriu veltis į rimtas kalbas. Rytoj laidotuvės, Siuze. Apie visa kita pagalvosim paskui. Dabar senų karo kirvių neiškasinėkim, gerai?

– Aš ir neketinu nieko kasti, tik noriu aptarti mamos testamentą ir pasirūpinti jos daiktais.

– Padarysim tai po laidotuvių. Nesivelsiu į šituos reikalus, kol ji nesiils po žeme.

– Edvardai, ją kremuos.

– Manau, Edvardas kalbėjo perkeltine prasme, – paslaugiai įsiterpė Robas.

Brolis prunkštelėjo.

Robas nerangiai ir triukšmingai sukinėjosi virtuvėje, traukiojo stalčius, atidarinėjo dureles ir dėliojo maistą. Mane skaudino tai, kad jis puikiai žino, ką ir kur laikė mano mama.

– Metas ko nors pasigaminti, kitaip valgysim vidurnaktį, – pasakė Edvardas. – Robas pagamins indišką špinatų troškinį. Jis vegetaras, keliaudamas pramoko neblogai gaminti.

– Nuostabu, bet aš kol kas vengiu indiškų prieskonių, todėl apgailestauju, kartu nevakarieniausiu. Vėliau suvalgysiu kokį skrebutį. Turbūt turite duonos?

– Nebijok, mes civilizuoti.

– Kalbant apie civilizuotumą, kaip paaiškinsi rūkymą mamos namuose? O alaus skardinės ant staliuko? Kai atvažiavau, svetainė priminė landynę.

– Gal nepastebėjai, kad mamos nebėra? Dabar čia galioja *mano* taisyklės. O mano taisyklės leidžia rūkyti namuose. Bet dėl netvarkos sutinku, man pačiam patinka tvarkingi namai. Duosiu Robui pastabą, – pasakė brolis ir pamerkė akį draugui.

Šis šyptelėjo ir nusigręžė.

– Tu nieko negerbi, Edvardai, – pasakiau. – Tu niekada nieko negerbei. Ir pokalbį mudu dar pratęsim, – pridūriau, čiupau arbatą ir išėjau iš virtuvės.

– Iki, sesute, – man pavymui mestelėjo Edvardas.

Už jokių pinigų nebūčiau vakarieniavusi su Buku ir Bukesniu. Jų buvo du, o aš – viena, ir buvo matyti, kad mano broliui ir jo draugeliui smagu iš manęs šaipytis ir demonstruoti pranašumą. Dingtelėjo mintis susidėti daiktus ir apsistoti viešbutyje, bet tuomet būtų Edvardo viršus, todėl nusprendžiau likti savo kambarielyje ir dar kartą permesti akimis tekstą, kurį skaitysiu per laidos

tuves, taip pat sudaryti sąrašą klausimų, kuriuos norėsiu aptarti su Edvardu. Laukia varginanti diena, ypač man esant tokios būklės, todėl, kad manęs netrikdytų infantilus tariamai suaugusių vyrų elgesys, šįvakar kojos nekelsiu iš savo kambario.